

D • N

20/6 1958

Fastläsning eller uppgörelse

Partiledarnas uttalanden vid sommarriksdagens öppnande i går var på ett par punkter av intresse. Statsministern gav en antydning om att han tänkte sig möjligheten av en kompromiss i pensionsfrågan; "Är det så bråttom att stänga alla dörrar?" frågade han med adress till hr Ohlin. Folkpartiets ledare sökte däremot slå igen dörren med största möjliga eftertryck då han förklarade att liberalismen inte ville spela rollen av "stödparti åt en vacklande socialdemokrati". Nej, det begär ingen; vad många begär är däremot att pensionsfrågan skall lösas genom en uppgörelse mellan de partier som i denna sakfråga står varandra närmast, socialdemokratin och folkpartiet.

"Hade icke folkpartiet intagit en klart positiv hållning i pensionsfrågan, skulle socialdemokraterna utan tvivel vunnit en stor seger och fått egen majoritet i andra kammaren." Enligt referaten var denna sats av hr Ohlin en central punkt i hans anförande inför folkpartiets riksdagsgrupp. Med all sannolikhet har hr Ohlin rätt. Detta innebär att en klar folkmajoritet hellre går på den socialdemokratiska linjen än på högerns och centerpartiets negativa linje. Folkpartiet har genom sitt medlande förslag lockat ett stort antal väljare som kräver en lagfäst pensionsrätt att stanna inom partiet och inte, som de eljest skulle ha gjort, rösta för socialdemokraternas mera långtgående förslag. Är det rimligt att av detta konstaterande dra slutsatsen att folkpartiet inte bör söka komma till någon uppgörelse med socialdemokratin genom en revision av sitt ställningstagande vid valet?

Nej, enligt vår mening måste slutsatsen bli den rakt motsatta. Om en sådan uppgörelse inte träffas, kommer folkpartiet i realiteten att ställa sig helt negativt vid riksdagsvoteringar i pensionsfrågan, eftersom någon utsikt för partiet att samla

högern och centern kring sitt förslag inte finns. Sakligt betyder detta att partiet utan hänsyn till den väljargrupp hr Ohlin särskilt talade om skulle hindra att en lagfäst pensionsrätt över huvud kan genomföras. Taktiskt betyder det att dessa väljare vid ett nytt val där pensionsfrågan står i förgrunden kan antas övergå till socialdemokratin och ge denna "egen majoritet". Hr Ohlins uttalande tyder på att han bitit sig fast vid tanken att det gäller att konkurrera med högern och centern, ja, att han rent av vill framställa folkpartiet som en särskilt effektiv motståndare till regeringsförslaget, eftersom partiet genom sin mellanlinje hindrat uppkomsten av en socialdemokratisk majoritet i andra kammaren. Denna fastläsning vid en tankegång som bara innehåller en del av sanningen om partiets taktiska position synes skymma folkpartiledarens eljest klara blick för politiska realiteter.

Om detta resonemang, byggt på den av hr Ohlin själv angivna premissen, är riktigt, uppstår frågan hur socialdemokratin ställer sig och i framtiden kan väntas ställa sig. Är det så att socialdemokraterna i enlighet med hr Ohlins analys kunde vänta sig en stor seger och klar majoritet vid ett nytt andrakammarval i pensionsfrågans tecken, skulle det för detta parti vara taktiskt mest lämpligt om pensionsfrågan inte löstes enligt dess förslag med lottens hjälp eller genom en uppgörelse med folkpartiet; det borde alltså med denna utgångspunkt vara hr Erlander som mest energiskt sade nej till kompromisstanken. Men man måste förutsätta att socialdemokraterna dels är sakligt inriktade på att få en stor pensionsreform genomförd, dels är angelägna om att regeringen genom en sådan reform skall upprätthålla sin prestige bland de till partiet fast anslutna

grupperna. Båda de berörda partierna borde därför, synes det, vara intresserade av en uppgörelse — och därtill kommer att en sådan uppgörelse, som gäve den stora sociala reformen en stark förankring bland folket, är av betydelse för den svenska demokratin, värdegemenskap och stabilitet. Det måste finnas tiotusentals väljare som finner det löjligt och motbjudande att pensionsfrågan skall lösas eller dess lösning förhindras genom lotteri i andra kammaren.

I flera anföranden i går sades det att socialdemokraterna inte borde söka genomdriva sitt pensionsförslag med kom-

munisternas hjälp. Det är en svärbegriplig uppfattning. Vi kan förstå om ett demokratiskt parti vill förbjuda kommunistpartiet — ehuru enligt vår mening ett sådant förbud vore farligt lika väl som principiellt förkastligt — men vi förstår inte talet om att man på något sätt skall låtsas att kommuniströsterna i riksdagen inte existerar. Däremot vore det olyckligt om kommunisterna vore framgångsrika i sina försök att egga socialdemokratin till ovillkorligt avvisande av varje uppgörelse. Folkpartiets hållning just nu är ägnad att leda just till en sådan fastläsning av läget.